

ИНДЕКС ЗА ГРАЖДАНСКО ЗДРАВЕ

2021 Г.

Уязвими групи

Съдържание

Резюме – основни акценти и наблюдения	2
Гражданственост, гражданска ангажираност	3
Ефективност на дейности, свързани с обществена ангажираност и активно гражданско участие	9
Членство в организации	11
Достъпност и адекватност на процедурите за гражданско участие спрямо уязвими групи и хора в неравнопоставено положение	13
Ниво на достъп до информация за уязвими групи и хора в неравнопоставено положение за процесите на вземане на решения, за институциите и др.	13
Даване на становища, препоръки	17
Дискриминация и други бариери пред уязвимите групи	18
Електронно участие	19
Ценности, познания, критично разбиране	19
Институции – доверие, прозрачност, дискриминация	23
Корупция	25
Доверие към медиите	27
Общностен живот	28
Пандемията от коронавирус и гражданското участие	30

Индексът за гражданско здраве (Индекс) е социологическо проучване на фондация „Софийска платформа“, вдъхновено от инициативата Civic Health Index на американската организация National Conference on Citizenship. Индексът е финансиран по програма „Европа като общност на граждани“, изпълнявана от фондация „Софийска платформа“ в партньорство с MitOst e.V. и с подкрепата на Stiftung Mercator. Приложението на Индекса за 2021 г. е дело на социологическа агенция „Глобал Метрикс“.

Резюме – основни акценти и наблюдения

В контекста на пандемията от коронавирус, продължаваща повече от година, представителите на уязвимите групи споделят, че според тях се е повишил дефицитът на взаимопомощ и сплотеност сред хората като цяло. Уязвимите групи малко по-често имат усещане на недоверие към общността си – най-близкия кръг (семейство, приятели, роднини) и най-вече към колегите на работното място. Респондентите от тази целева група по-рядко декларираат участие в инициативи за подобряване на мястото, на което живеят.

Сред уязвимите групи е малко по-висок (спрямо данните от проучването на широката общественост) дялът на хората, които заявяват, че не са запознати с темата за гражданска ангажираност и участие в работата на институциите на национално и местно ниво. Сред тях се наблюдава по-слаба мотивация за активно членство и участие в инициативи с цел оказване на граждански контрол над решенията на институциите като цяло.

Нагласите им за ефективни дейности, свързани с обществена ангажираност и активно гражданско участие, са по-често в посока упражняване на вот по време на избори, привличане на вниманието на медиите по общественозначим проблем и участие в протестни действия. Мотивацията сред гражданите от уязвими групи да гласуват на избори обаче, е по-ниска, отколкото регистрираната сред общото население на страната.

По отношение предприемане на активни действия поради неудовлетвореност или недоволство от управлението на България нагласите на уязвимите групи са почти идентични с тези на общото население на страната. Сред уязвимите групи се отчитат сходни нива на недоверие към основните органи на законодателната, изпълнителната и съдебната власт. Сред институциите, които не се отнасят равнопоставено и дискриминират хората, уязвимите групи най-често посочват съда, Народното събрание, правителството, сферата на здравеопазването и конкретно болниците, както и полицията.

Дялът на положителни оценки за дейността на местната власт по отношение на равнопоставеност и липса на дискриминация е по-висок сред гражданите от уязвими групи в сравнение със средното ниво за страната. Сред респондентите от ромски произход е най-висок процентът на отговорилите, че местната власт се

отнася неравнопоставено на база доходи, социален статус и етническа принадлежност.

Уязвимите групи считат, че са по-добре запознати с проблемите на малцинствата. Въпреки това са наясно, че не познават достатъчно добре правата и отговорностите си като граждани на ЕС, и по-рядко споделят, че знаят по какъв начин биха могли лично да допринесат за разрешаване на проблемите в общността им.

В сравнение с пълнолетното население на страната уязвимите групи по-рядко споделят доверие към НПО сектора.

Мнозинството от гражданите от уязвимите групи споделят по-скоро положителни очаквания, че гражданското участие в работата на институциите би могло да доведе до по-добро регулиране, до по-добро качество на политиките и до по-добри публични услуги. Както сред общото население на страната, така и сред уязвимите групи електронното участие е изключително слабо познато и практикувано.

Гражданственост, гражданска ангажираност

В сравнение с общото население на страната сред уязвимите групи е по-висок делът на хората, които заявяват, че не знаят какво е гражданско участие – 30% срещу 25% на национално равнище. Темата е позната за уязвимите групи главно благодарение на медиите и интернет.¹

Q35. Как се запознахте с темата за гражданското участие	Уязвими групи	Общо население
От медиите	31,6%	30,1%
От интернет	18,6%	17,9%
От разговори по темата с хора, които имат опит в гражданското участие	13,5%	19,0%
В практиката, като част от работата ми	10,7%	12,4%
На практика – чрез активно участие	6,5%	5,9%
В университета, като част от висшето ми образование	5,1%	5,6%
В училище, като част от образователната програма	4,2%	7,5%
В рамките на лекции/дискусии по темата със свободен достъп	1,4%	2,6%
От разговори по темата с родителите ми	0,9%	4,8%

¹ Въпрос (Q) 35. Как се запознахте с темата за гражданското участие: (Възможен е повече от един отговор)

В рамките на допълнителен курс	0,0%	1,0%
Нямам нужда от запознаване	15,3%	12,3%
Не знам какво е гражданско участие	30,2%	24,7%

На фона на средното ниво за страната сред уязвимите групи е по-нисък дялът на хората, които са убедени, че има какво още да научат за гражданските и човешките права и как да участват и оказват влияние върху решенията на институциите.²

Q37. Кое от следните твърдения описва най-добре Вашето мнение:	Уязвими групи	Общо население
Смятам, че ИМА какво още да науча за гражданските и човешките права и как да участвам и оказвам влияние върху решенията на институциите	74,3%	82,9%
Смятам, че НЯМА какво повече да науча за гражданските и човешките права и как да участвам и оказвам влияние върху решенията на институциите	25,7%	17,1%

Допустимо е да се предположи, че **по-ниският дял на хората от уязвимите групи, които считат, че има какво да научат за гражданските права и участие, се дължи на по-слаба мотивация за участие и оказване на граждански контрол над решенията на институциите в сравнение с регистрираните нива сред общото население на страната.** Значително по-нисък е дялът на хората от уязвимите групи, които считат, че активното членство в организации е важно (29% при 40% средно ниво за страната). В сравнение с общото население сред уязвимите групи е по-нисък дялът на хората, според които гласуването по време на избори е важно (83%, при 88% средно ниво за страната).³

На фона на средното ниво за страната хората от уязвими групи по-рядко декларират, че са вземали участие в граждански инициативи и обществени дейности като даряване за благотворителна кауза (3%, при 8% средно ниво за страната), участие в протестни дейности (1%, при 5% средно ниво за страната), работа като доброволец (1%, при 5% средно ниво за страната), подписване на петиция (1%, при 4% средно за страната). В същото време обаче те по-често заявяват, че вземат участие в обществени консултации, дискусии, срещи, допитвания, публични заседания на представители на институции (3%, при по-малко

² Q37. Кое от следните твърдения описва най-добре Вашето мнение:

³ Q38. Бихте ли посочили Вашето лично мнение за това доколко важни са изброените качества за изграждането на отговорен гражданин, използвайки следната скала, където 1 е „Много е важно“, 2 – „По-скоро е важно“, 3 – Не мога да преценя, 4 – „По-скоро не е важно“ и 5 – „Изобщо не е важно“)

от половин процент на национално равнище), контакт с обществен служител на национално, регионално или местно ниво (5%, при 3% на средно ниво), пускане на жалби или сигнали до институции (4%, при 3% на средно ниво).⁴

През последните 12 месеца участвали ли сте в някоя от следните дейности:	Уязви ми групи	Общо население
Свързали сте се с обществен служител на национално, регионално или местно ниво	4,7%	3,3%
Пускали сте жалби или сигнали до институции	3,7%	2,5%
Участие в избори като наблюдател	3,7%	4,8%
Участие в обществени консултации, дискусии, срещи, допитвания, публични заседания на представители на институции	3,3%	0,3%
Набрали сте средства за подпомагане на нуждаещи се	3,3%	3,3%
Дарили сте пари на организация или нуждаещи се (но не роднини)	3,3%	8,1%
Даряване за благотворителна кауза	3,3%	14,0%
Търсили сте съдействие/комуникация с лица на избираеми позиции	2,8%	2,0%
Подпомагане на предизборни дейности	2,8%	2,7%
Работили сте за политическа партия	2,8%	3,8%
Купуване/ползване на продукти/услуги от хора, на които искате да помогнете или от фирми/организации, чиято позиция по обществени и политически теми подкрепяте/симпатизирате	2,8%	4,5%
Посещавали сте предизборни мероприятия	2,8%	4,8%
Участвали сте в подписка/петиция в полза на някаква кауза	2,8%	4,9%
Участие в обсъждане или даване на становище по тема по покана на държавна институция	1,4%	0,4%
Свързали сте се с политик	1,4%	1,2%
Участвали сте в синдикална дейност	1,4%	2,2%
Работа като доброволец	1,4%	4,5%
Посещавали сте приемни дни на лица на избираеми позиции	0,9%	1,0%
Участвали сте в публични демонстрации	0,9%	1,3%
Бойкотиране на определен бизнес/фирма чрез спиране на пазаруването от определено място	0,9%	2,3%
Подписване на петиция	0,9%	3,9%
Участвали сте в протестни действия	0,9%	5,1%
Участвали сте в инициативи, свързани с лобиране/застъпничество/оказване на натиск	0,5%	0,1%
Участвали сте в стачка	0,5%	1,2%

⁴ Q40. През последните 12 месеца участвали ли сте в някоя от следните дейности:

Свързали сте се със или сте се появили в медиите	0,5%	1,3%
Участвали сте в публични политически дискусии	0,5%	1,4%
Отправляне на предложения към общинската или държавната администрация	0,5%	2,0%
Участие в избори като застъпник	0,5%	2,9%
Не съм правил нито едно от изброените	74,9%	66,7%

Респондентите от уязвимите групи, които декларират, че са участвали в поне една от посочените инициативи, споделят, че тази дейност/тези дейности са били свързани с теми като социална политика, здравеопазване, околна среда, права на детето, образование или човешки права.⁵ В сравнение с общото население на страната уязвимите групи по-често заявяват, че имат представа как живеят различните групи в обществото (малцинства, хора с увреждания, бездомни хора и т.н.) и са запознати с правата на малцинствата в България и Европа.

В същото време обаче значително по-рядко от общото население на страната хората от уязвими групи считат, че познават правата и отговорностите си като граждани на ЕС и знаят по какъв начин биха могли лично да допринесат за разрешаване на проблемите в общността им.⁶

Q36. До каква степен бихте се съгласили със следните твърдения:	Кумулативен дял на съгласие		
	Уязвими групи	Общо население	Разлика
Имам представа как живеят различните групи в обществото (малцинства, хора с увреждания, бездомни хора и др.)	72,9%	65,2%	7,7%
Запознат съм с малцинствата и правата на малцинствата в България и Европа	58,1%	50,5%	7,6%
Познавам основните човешките права и свободи	72,6%	72,3%	0,3%
Познавам законите на демократичното общество	61,9%	63,1%	-1,3%
Запознат съм с правата и отговорностите си като гражданин на Република България	74,8%	76,5%	-1,7%
Познавам принципите на гражданското общество и формите на гражданско участие	42,8%	45,9%	-3,1%

⁵ Q42. По какви теми бяха инициативите, в които сте участвали: (Възможен е повече от един отговор) Само сред отговорилите код 1-32 на Q40.

⁶ Q36. До каква степен бихте се съгласили със следните твърдения:

Знам по какви начини мога лично да допринеса за решаване на проблемите в моята общност	33,0%	38,5%	-5,5%
Запознат съм с правата и отговорностите си като гражданин на ЕС	43,9%	51,0%	-7,1%

По-малък дял от представителите на тази целева групи знаят как за допринесат за решаване на проблемите в общността, както и познават правата и отговорностите си като граждани на ЕС.

В случай на възникнал обществен значим проблем респондентите от уязвимите групи заявяват по-често, отколкото общото население на страната, че са склонни да разчитат на съдействие от общинската администрация.⁷

Кое е първото място, на което бихте търсили решение на обществен значим проблем, с който сте се сблъскали? (Един отговор)	Уязвими групи	Общо население
Общината (общинската администрация)	27,0%	19,0%
Кмета	15,3%	18,2%
Омбудсмана	7,4%	7,5%
Мой познат, който работи в държавна институция	7,0%	8,2%
Областната администрация	4,7%	3,0%
Държавна институция на централно ниво	4,2%	2,6%
Президента	1,4%	0,6%
НПО	1,4%	1,2%
Друго	3,3%	2,7%
Не знам към кого да се обърна	7,9%	17,9%
Няма смисъл да търся решение – нищо няма да направят	19,1%	17,9%
Пробвал/а съм към всички, но никой не помага	1,4%	1,0%

В сравнение с общото население на страната гражданите от уязвимите групи по-често са съгласни с твърденията, че общината ясно оповестява своите планове и решения (37%, при 32% на средно равнище) и че провежда обсъждания с гражданите, преди да вземе важни решения (32%, при 24% на средно равнище).⁸

Няма значими разлики в регистрираните нагласи сред уязвимите групи и общото население по отношение на ефектите от гражданското участие.

⁷ Q39. Кое е първото място, на което бихте търсили решение на обществен значим проблем, с който сте се сблъскали? (Моля, посочете само един отговор)

⁸ Q59. До каква степен бихте се съгласили със следните твърдения:

Мнозинството от гражданите от уязвими групи споделят по-скоро положителни очаквания, че гражданското участие в работата на институциите би могло да доведе до по-добро регулиране, до по-добро качество на политиките и до по-добри публични услуги.⁹

Според Вас води ли гражданското участие в работата на институциите до по-добро регулиране?	Уязвими групи	Общо население
В голяма степен води	7,5%	9,3%
По-скоро води	52,8%	49,5%
По-скоро не води	25,2%	27,5%
Изобщо не води до по-добро регулиране	14,5%	13,8%
Според Вас води ли гражданското участие в работата на институциите до по-добро качество на политиките?	Уязвими групи	Общо население
В голяма степен води	7,1%	7,9%
По-скоро води	52,4%	51,0%
По-скоро не води	28,1%	28,3%
Изобщо не води до по-добро качество на политиките	12,4%	12,9%
Според Вас води ли гражданското участие в работата на институциите до по-добри публични услуги?	Уязвими групи	Общо население
В голяма степен води	9,4%	10,2%
По-скоро води	53,5%	50,3%
По-скоро не води	26,8%	27,7%
Изобщо не води до по-добри публични услуги	10,3%	11,8%

Близо 70% от гражданите от уязвимите групи – с 2 пункта по-малко от средното ниво за страната, по-скоро са съгласни, че са необходими допълнителни

⁹ Q60. Според Вас води ли гражданското участие в работата на институциите до:

усилия за повишаване на участието на гражданите и гражданското общество в работата на институциите и процеса на разработване на политики.¹⁰

Като най-неотложни мерки за повишаване участието на гражданите и гражданското общество в процеса на изработване на политики респондентите от уязвимите групи открояват необходимостта от повишаване знанията и уменията за гражданско участие, повишаване на общественото доверие в работата на администрацията, активна комуникация със заинтересованите страни и т.н.¹¹

Кои от следните мерки са важни според Вас, за да се повиши участието на гражданите и гражданското общество като цяло в процеса на изработване на политики?	Уязвими групи	Общо население
Повишаване на знанията и уменията за участие на самите граждани	33,5%	29,1%
Повишаване на доверието в работата на администрацията	28,8%	45,0%
Провеждане на повече срещи със заинтересованите страни	28,4%	34,2%
Провеждане на повече кампании за мотивиране на гражданите	26,0%	25,9%
Реално взимане предвид на мнението на заинтересованите страни	25,1%	36,5%
Даване на повече информация от страна на институциите	24,7%	33,1%
Повече механизми за получаване на обратна връзка	23,7%	39,5%
Повишаване на доверието в гражданския сектор	23,7%	26,8%
Провеждане на референдуми	19,5%	35,2%
Включване на повече участници в процеса на обсъждане и разработване на политики	18,1%	28,9%
Увеличаване на възможностите за електронно участие	8,4%	21,9%
Използване на социалните мрежи (Facebook, Twitter и др.)	8,4%	19,2%

Ефективност на дейности, свързани с обществена ангажираност и активно гражданско участие

По отношение на предприемане на активни действия поради неудовлетвореност или недоволство от управлението на България нагласите на уязвимите групи са почти идентични с регистрираните в национален мащаб.

¹⁰ Q61. Необходими ли са според Вас допълнителни усилия за повишаване на участието на гражданите и гражданското общество, като цяло, в работата на институциите и процеса на разработване на политики?

¹¹ Q62. Кои от следните мерки са важни според Вас, за да се повиши участието на гражданите и гражданското общество, като цяло, в процеса на изработване на политики?

Най-често респондентите от уязвимите групи декларират намерение, че биха упражнили правото си на вот с цел търсене на промяна (42%), биха се включили в подписка (15%), в митинг/шествие (15%) или биха настоявали за предсрочни избори (12%). В сравнение с общото население на страната те по-рядко са склонни да настояват за предсрочни избори (12%, при 17% средно ниво за страната), но по-често декларират намерение да се обърнат към български или чужди медии (5%, при 4% на средно равнище).¹²

Q51. Ако не сте доволен от управлението на страната, бихте ли предприели някакви действия?	Уязвими групи	Общо население
Бих гласувал на избори за търсене на промяна	42,3%	43,7%
Бих се включил в подписка	15,3%	16,1%
Бих се включил в митинг, шествие	14,9%	16,1%
Бих настоявал за предсрочни избори	12,1%	16,6%
Бих писал в социалните медии	7,4%	10,0%
Бих се включил в стачка	6,5%	8,2%
Доволен съм от управлението на страната	6,0%	7,1%
Бих се обърнал към български и чужди медии	5,1%	3,6%
Готов съм да изляза на улицата на бунт	3,3%	5,8%
Бих се обърнал към Съда за правата на човека в Страсбург	2,3%	2,6%
Бих участвал в атака срещу парламента	0,9%	2,6%
Бих участвал в създаването на политическа партия	0,5%	1,2%
Не знам	18,1%	19,2%
Не бих направил нищо	18,6%	17,7%

Според уязвимите групи най-ефективните дейности, свързани с обществена ангажираност и активно гражданско участие, са упражняване на вот по време на избори, привличане на вниманието на медии по общественозначим проблем и участие в протестни действия. В сравнение с общото население на страната те възприемат като по-ефективни инициативите, свързани с организация на гражданите с цел оказване на натиск (44%, при 39% на средно ниво за страната), а като по-слабоефективни – доброволната работа в организации и сдружения (43%, при 53% средно ниво за страната) и бойкотиране на определен тип продукти/услуги (23%, при 31% средно ниво за страната).¹³

¹² Q51. Ако не сте доволен от управлението на страната, бихте ли предприели някакви действия?

¹³ Q43. Колко ефективни според Вас са или биха могли да бъдат следните дейности?

Q43. Колко ефективни според Вас са или биха могли да бъдат следните дейности? (Оценка по скала от 1 до 5, където 1 е „Много ефективни“, 2 – „По-скоро ефективни“, 3 – Не мога да преценя, 4 – „По-скоро неефективни“ и 5 – „Напълно неефективни“)	Кумулативна оценка за ефективност	
	Уязвими групи	Общо население
Гласуване на избори	77,6%	79,9%
Привличане вниманието на медиите	66,8%	66,1%
Участие в протестни действия	47,9%	48,0%
Организация на гражданите с цел оказване на натиск	44,2%	38,9%
Доброволна работа в организации или сдружения	43,3%	53,1%
Организиране на петиция	37,2%	40,1%
Личен контакт с политици	33,5%	35,1%
Работа за политическа партия	27,4%	33,0%
Бойкотиране на определени продукти	22,9%	30,7%

Мотивацията сред уязвимите групи да гласуват на избори е по-ниска, отколкото регистрираната в национален мащаб. Подобно на декларираната изборна активност на национално ниво, най-висок е интересът към кметската изборна надпревара, а най-нисък – към изборите за Европейски парламент.¹⁴

Q49. В кои от изброените по-долу последно провеждани избори сте гласували?	Уязвими групи	Общо население	Разлика
Избори за кмет	70,7%	78,9%	-8,2%
Избори за президент	57,7%	63,8%	-6,1%
Избори за общински съветници	57,2%	62,8%	-5,6%
Избори за Народно събрание	52,6%	58,6%	-6,1%
Избори за Европейски парламент	49,8%	51,1%	-1,3%
Не гласувам на избори	13,5%	13,3%	0,2%

Членство в организации

Делът на хората от уязвими групи, които през последните 12 месеца са участвали в доброволческа дейност, е два пъти по-нисък в сравнение с общото

¹⁴ Q49. В кои от изброените по-долу последно провеждани избори сте гласували?

население на страната. Предимно жени от уязвимите групи декларират участие в доброволческа работа.¹⁵

Q44. През последните 12 месеца участвали ли сте в доброволческа работа?	Уязвими групи	Общо население
Да	6,5%	12,2%
Не	93,5%	87,8%

Процентното отношение на хора от уязвимите групи, членуващи в политическа партия, е сходно с регистрираното в национален мащаб – 8% от уязвимите групи, при 7% средно за страната.¹⁶

Както сред пълнолетното население, така и сред уязвимите групи мнозинството не членува в организация, клуб, профсъюз, читалище или дружество. Малко под 10% посочват, че членуват в клубове по интереси, а профсъюзите като форма на гражданско участие са припознати от около 6%. В НПО сектора членуват приблизително 2% от хората от уязвими групи.¹⁷

Q47. Членувате ли в някоя от следните организации?	Уязвими групи	Общо население
Клуб	9,3%	4,6%
Профсъюз	5,6%	6,1%
Читалище	5,1%	9,8%
Професионална или бизнес организация	2,8%	3,5%
Спортно или ловно-рибарско дружество	2,3%	3,6%
НПО	1,9%	2,3%
Не членувам никъде	77,2%	77,0%

Приблизително 2% от хората от уязвими групи посочват, че членуват в неформални групи, създадени от хора в общността или обществото, обединени от общи цели за решаване на даден проблем, засягащ обществения и/или политическия живот.¹⁸

Приблизително 5% от респондентите декларират, че към настоящия момент са се кандидатирали за избираема длъжност, като съотношението е почти

¹⁵ Q44. През последните 12 месеца участвали ли сте в доброволческа работа?

¹⁶ Q46. Членувате ли в политическа партия в момента?

¹⁷ Q47. Членувате ли в някоя от следните организации?

¹⁸ Q48. А членувате ли в някакви неформални групи?

идентично с данните, регистрирани в проучването сред общото население на страната.¹⁹

Q50. До момента кандидатирани ли сте се за избираема длъжност?	Уязвими групи	Общо население
Да - за общински съветник	2,3%	2,5%
Да - за кмет	1,4%	1,7%
Да - за народен представител	0,5%	1,0%
Да - друго	2,3%	1,2%
Не	94,9%	94,8%

Респондентите от уязвими групи най-често заявяват, че биха проявили интерес към участие в НПО сектора, ако им харесва каузата (37%) и/или ако дейността на организацията е прозрачна.²⁰

Q53. При какви обстоятелства бихте взели участие в работата на НПО?	Уязвими групи	Общо население
Ако ми харесва каузата, която защитава организацията	37,2%	35,7%
Ако организацията информира за всичко, случващо се в нея	12,1%	14,3%
Ако организацията ми помага с експертиза, консултации, обучения	7,0%	10,1%
Ако организацията се допитва до мнението ми за всичко, което планира да извърши	6,0%	9,6%
Не мога да преценя	32,1%	35,9%
При никакви обстоятелства не бих взел участие в НПО	26,5%	21,1%

Малко по-често в тази група от респонденти се споделя нагласата, че при никакви обстоятелства не биха взели участие в работата на НПО.

Достъпност и адекватност на процедурите за гражданско участие спрямо уязвими групи и хора в неравнопоставено положение

¹⁹ Q50. До момента кандидатирани ли сте се за избираема длъжност?

²⁰ Q53. При какви обстоятелства бихте взели участие в работата на НПО?

Представителите на уязвимите групи споделят, че при влизане в сградата на общината най-често използват услугите на информационния център или се обръщат към отдел „Информация“ (54%, при средно ниво за страната 56%), ориентират се лесно по информационни и указателни табели и дисплеи (34%, при средно ниво за страната 28%) или питат за помощ и ориентация някои от служителите, макар и по-рядко, отколкото пълнолетните граждани на страната като цяло (25%, при средно ниво за страната 35%).²¹

Ниво на достъп до информация за уязвими групи и хора в неравнопоставено положение за процесите на вземане на решения, за институциите и др.

Нагласите сред хората от уязвимите групи относно осигурените възможности за физически и информационен достъп до работата на местната власт са сходни с тези, отчетени сред останалите респонденти. По отношение наличието на указателни табели и дисплеи за практическа информация в рамките на сградите и публичния достъп до информация за конкретно местоположение на съответните отдели на общинската администрация хората от уязвими групи по-често споделят положителни нагласи, отколкото пълнолетното население на страната.

Като цяло представителите на уязвими групи са съгласни, че в тяхната община по местоживееене са налице необходимите условия, свързани с физически достъп до местната администрация, но по отношение на достъпа до информация и прозрачност на работата на общината и решенията удовлетвореността остава ниска, подобно на регистрираните оценки в национален мащаб.²²

Q16. Може ли да дадете своята оценка за степента, в която се наблюдават във Вашата община следните условия, свързани с достъпа до местната власт:*	Уязвими групи	Пълнолетно население
Достъпност на общината с публичен градски транспорт	66,2%	62,3%
Наличие на указателни табели и дисплеи за практическа информация в рамките на сградите	62,6%	50,0%

²¹ Q8. Може ли да кажете за себе си, че когато влезете в сградата на общината:

²² Q16. Може ли да дадете своята оценка за степента, в която се наблюдават във Вашата община следните условия, свързани с достъпа до местната власт:

Достъпност на сградата на общината – за трудноподвижни лица и лица с увреждания	60,3%	61,1%
Наличие на указателни табели и дисплеи за практическа информация в рамките на сградата	57,0%	49,2%
Публично достъпна информация за конкретното местоположение на съответните отдели на общинската администрация	51,9%	43,8%
Спазване на правните норми от страна на общината	41,2%	38,8%
Има достъпна информация относно решенията на общината	39,3%	36,0%
Има достъп до пълна, разбираема и достоверна информация за работата на общината	36,5%	33,1%
Публикуване на документи, свързани с работата на общината онлайн	33,8%	31,1%
Отчетност на местната власт	31,6%	26,4%
Наличие на механизми за обжалване на решения на общинската администрация	30,2%	24,6%
Наблюдава се ефективно управление от страна на общината	29,9%	26,0%
Възможности за видеоконферентна връзка при провеждане на срещи и общински сесии	22,9%	16,3%
Местната власт е независима	19,9%	18,5%

* % на отговорилите „наблюдава се във висока степен“ или „наблюдава се донякъде“

Хората от уязвими групи, които заявяват, че са търсили информация за работата на общината, посочват най-често следните канали за информация:

- от приятел/познат/роднина (26%),
- посредством интернет страницата на общината (24%),
- от административно лице в общината (21%).²³

В сравнение с общото население на страната хората от **уязвимите групи споделят в по-висока степен удовлетвореност от наличната информация, предоставяна от институцията онлайн, и по-често заявяват, че тази информация им е помогнала да разберат какви стъпки е необходимо да предприемат за упражняване на гражданските им права²⁴:**

²³ Q17. Ако сте търсили информация за работата на общината, чрез какъв източник си я набавихте?

²⁴ Q18. Моля, дайте Вашата оценка за различни аспекти на информацията

Като цяло намирането на информация за Вашите права по отношение на работата на институцията изглежда:		
Наличната информация онлайн като цяло е:	Трудно	Лесно
Уязвими групи	34,1%	33,2%
Пълнолетно население	37,7%	28,3%
Наличната информация онлайн като цяло е:	Неразбираема	Разбираема
Уязвими групи	26,6%	38,2%
Пълнолетно население	34,0%	30,9%
Наличната информация онлайн като цяло е:	Непълна	Пълна
Уязвими групи	27,3%	32,2%
Пълнолетно население	34,3%	27,9%
Информацията, предоставяна от институцията на нейната официална интернет страница, е:	Неразбираема	Разбираема
Уязвими групи	22,8%	41,7%
Пълнолетно население	28,5%	33,6%
Информацията, предоставяна от институцията на нейната официална интернет страница, е:	Недостатъчна	Достатъчна
Уязвими групи	22,4%	37,6%
Пълнолетно население	32,4%	31,0%
Предоставената информация ми помогна да разбера какви стъпки да предприема за упражняване на правата ми като гражданин:	Не ми помогна като цяло	Помогна ми като цяло
Уязвими групи	30,0%	32,9%
Пълнолетно население	37,8%	26,4%

Сходни са нагласите, регистрирани сред гражданите от уязвими групи и на национално ниво, относно различните аспекти на гражданската активност. Най-често се изтъква, че **сложността и тромавостта на административните процедури в институцията оказват влияние върху решението на хората дали да проявят гражданска активност** (44% сред хората от уязвими групи, при 46% средно ниво за страната). Преобладаващи са възгледите, че:

- **Хората по-скоро не знаят как да участват в работата на институциите** (56% сред уязвимите групи, 58% в национален мащаб);
- **По-скоро не разбират правата и задълженията си при провеждане на обществени консултации** (46% както сред уязвимите групи, така и в национален мащаб);

- **Не са информирани относно правата и задълженията си като граждани** (39% сред уязвимите групи, при 44% на средно ниво за страната).²⁵

Моля, дайте оценка по отношение на това до каква степен: (Скала от 1 до 5, където 1 е „Наблюдава се в малка или никаква степен“, а 5 – „Наблюдава се в много голяма степен“)	Уязвим и групи	Пълнолетно население	Уязвим и групи	Пълнолетно население
	Наблюдава се		Не се наблюдава	
Сложността и тромавостта на административните процедури в институцията оказват влияние на решението на хората дали да проявят гражданска активност	43,7%	46,0%	20,7%	24,2%
Гражданите са информирани за това какви са правата и задълженията им	28,2%	29,2%	39,0%	43,5%
Гражданите разбират правата и задълженията си при провеждане на обществени консултации	23,9%	26,6%	45,5%	46,3%
Гражданите знаят как да участват в работата на институциите	15,0%	15,9%	56,3%	57,5%

Към момента на провеждане на проучването общо около 8% (4% еднократно и 4% повече от един път) декларират, че са пусkali заявление до държавна институция с искане за достъп до обществена информация. Четирима от всеки десет, които са подали заявление, посочват, че са получили исканата информация, а 3 от 10 – част от нея. Едва една трета от тези, чието искане е било отхвърлено или не ги е удовлетворило, заявяват, че са пуснали второ заявление.

Даване на становища, препоръки

Не повече от 6% от представителите на уязвими групи (с около 1% по-рядко, отколкото средното ниво за страната – 7%) са давали становища (писмено, устно по време на срещи, обсъждания и др.) по стратегически документи, проекти на

²⁵ Q19. Моля, дайте оценка по отношение на това до каква степен:

решения и/или нормативни актове, подготвяни от държавни институции²⁶, като преобладаващата част от тези становища са касаели социални проблеми.²⁷

Мнозинството от хората от уязвими групи (92%) декларират, че не са давали препоръки към институции. Близко 6% са отправяли препоръки към местната власт, а 2% – към централната администрация.²⁸ Едва един от всеки петима, който е отправил становище, потвърждава, че предложенията му са били взети под внимание от страна на институцията.²⁹

Като цяло делът на представителите на уязвими групи, които са категорични, че институциите се вслушват в мнението на гражданите (6%), е с около 3 пункта по-нисък от средния за страната (9%). Най-висок е делът на тези, които смятат, че институциите се вслушват в мнението на гражданите донякъде/в недостатъчна степен.³⁰

Q14. Вслушват ли се институциите в мнението на гражданите?	Уязвими групи	Пълнолетно население
Да	6,0%	9,1%
Донякъде	50,7%	46,9%
Не	43,3%	44,0%

Сред представителите на уязвими групи, които считат, че отделни институции не се вслушват в мнението на гражданите, най-често посочваните причини са свързани с липса на интерес от страна на институциите (34%), липса на доверие в експертността и капацитета на гражданите (32%) и нежелание за промяна (30%).³¹

Дискриминация и други бариери пред уязвимите групи

²⁶ Q9. Вие лично давали ли сте становища (писмено, устно по време на срещи, обсъждания и др.) по стратегически документи, проекти на решения и/или нормативни актове, подготвяни от държавни институции?

²⁷ Q10. В кои от следните области на политики сте давали становища (писмено, устно по време на срещи, обсъждания и др.)? (Само сред отговорили с код 1 на Q9)

²⁸ Q11. Към кои от следните институции сте давали препоръки?

²⁹ Q12. Бяха ли взети предвид Вашите предложения? (Само сред отговорили с код<98 на Q11)

³⁰ Q14. Вслушват ли се институциите в мнението на гражданите?

³¹ Q15. Като цяло, какво е Вашето мнение – защо отделните институции не се вслушват в мнението на гражданите? (Q15 се задава сред отговорили с код>1 на Q14)

По отношение на равнопоставеността и наличието на дискриминация в обществената дейност на институциите проучването показва, че негативните оценки са застъпени в по-ниска степен сред гражданите от уязвими групи спрямо споделените в национален мащаб.

Сред институциите, които не се отнасят равнопоставено и дискриминират хората, анкетираните от уязвими групи най-често посочват съда (36%, при 47% на средно равнище), Народното събрание (33%, при 46% на средно ниво), правителството (32%, при 46% средно ниво), сферата на здравеопазването, като цяло, и конкретно болниците (29%, при 36% на средно равнище) и полицията (28%, при 35% средно равнище).

Що се отнася до институциите, които се отнасят равнопоставено и без дискриминация, не се отчитат значими разлики в нагласите на хората от уязвими групи спрямо тези на общото население на страната. С равнопоставено отношение към всички гражданите от уязвими групи най-често открояват училищата и образователната система (51%, колкото е и на средно ниво), президентската институция (49%, при 47% в национален мащаб), висшите училища (44%, при 43% на средно равнище) и Българската православна църква (39%, при 41% на средно равнище). Делът на положителни оценки за дейността на местната власт е по-висок сред уязвимите групи в сравнение със средното ниво за страната, като съотношението е 37% срещу 31%.³²

Преобладават нагласите, че местната власт се отнася равнопоставено към хората и различните групи като цяло. Все пак всеки четвърти от уязвимите групи споделя мнението, че местната власт не третира и не се отнася равнопоставено към хора и различни групи в зависимост от доходите им (27%), социалния им статус (25%) и етническата принадлежност (24%). Сред респондентите от ромски произход и сред хората, които са посочили, че някога са били жертва на дискриминация, както и сред тези, които са ползвали социална помощ, е най-висок делът на отговорилите, че местната власт се отнася неравнопоставено заради доходи, социален статус и етническа принадлежност.³³

³² Q33. Моля, дайте Вашата оценка за това доколко в своята работата институциите се отнасят към всички хора равнопоставено и без дискриминация?

³³ Q34. Моля, дайте своята оценка на местната власт по отношение на наличието или липсата на дискриминация по различни признаци, като използвате скалата от 1 до 5, където 1 означава „Изобщо не съм съгласен/а“, а 5 – „Напълно съм съгласен/а“.

Електронно участие

Данните, регистрирани сред хората от уязвими групи и пълнолетното население на страната, относно ползването на възможности за електронно участие са близки. Както в национален мащаб, така и сред уязвимите групи мнозинството не е използвало до момента пълноценно тези възможности.³⁴

Използвали ли сте до момента следните възможности за електронно участие в работата на институции? (повече от един отговор)	Уязвими групи	Пълнолетно население
Попълване на онлайн анкети на сайта на институцията	7,0%	8,1%
Наблюдаване на публични заседания	5,1%	3,3%
Подаване на електронни жалби/сигнали	4,2%	5,9%
Пускане на писмо чрез формата за граждани, която се намира на интернет страницата на институцията	2,8%	1,4%
Участие във виртуална обществена консултация	0,9%	1,0%
Пускане на сигнал/предложение в публична група на дадена институция/община	0,9%	2,2%
Писане на сигнал/предложение в официалната страница на съответната администрация в социалните мрежи	0,9%	1,7%
Писане на сигнал/предложение на профила/страницата в социалните мрежи на ръководителя на съответната институция (напр. кмет)	0,5%	1,2%
Не знам дали има такива	12,6%	12,2%
Не, не съм използвал	81,9%	76,8%

Ценности, познания, критично разбиране

Сходни са нагласите, регистрирани сред уязвимите групи и пълнолетното население на страната, относно ключови ценности и познания, обхващащи обществените разбирания за спазване правата на човека, равнопоставеност пред закона, приемане на културното многообразие, прозрачност и достъпност на информацията за работата на държавните институции и резултатите от нея.

Както сред общото население на страната, така и сред мнозинството от хората от уязвими групи е важно държавните институции да уважават, защитават и спазват правата на човека, съдилищата да бъдат достъпни за всички, правосъдието да бъде в съответствие с международните закони и да спазва човешките права.

³⁴ Q22. Използвали ли сте до момента следните възможности за електронно участие в работата на институции?

На фона на средното ниво за страната хората от уязвими групи по-често заявяват категорично съгласие, че е важно да има културно многообразие в обществото. Те по-често се споделят уважение към различното политическо мнение и по-често търсят възможност за общуване и срещи с хора с различни ценности, обичаи и поведение.

В сравнение с общото население на страната представителите на уязвими групи по-често са съгласни с твърденията:

- важно е да има културно многообразие в обществото (81% сред уязвими групи, 76% в национален мащаб);
- необходимо е да уважаваме и да се научим да живеем съвместно и да общуваме с хора от различни култури (88% сред уязвими групи, 86% на средно ниво за страната).

По-висок е и делът на хората сред уязвимите групи, които признават, че им е трудно да се справят с предизвикателствата на живота (22% сред уязвимите групи, 9% в национален мащаб) и не работят добре при непредсказуеми обстоятелства (22% сред уязвимите групи, 11% в национален мащаб).³⁵

Значително по-рядко хората от уязвими групи декларират категорична убеденост, че при решаване на даден проблем е необходимо той да бъде осмислен през призмата на всичките му аспекти, преди да бъде взето решение за разрешаването му. Анкетираните от уязвими групи по-рядко споделят убеждението, че са наясно по какъв начин гражданите биха могли да окажат положително влияние върху работата на институциите и на решенията, които вземат.

Q21. Доколко сте съгласен с тези твърдения:		Кумулативен дял на съгласие с твърденията	
		Уязвими групи	Общо население
Q21.2	Всички държавни институции трябва да уважават, защитават и спазват правата на човека	94,4%	93,0%
Q21.6	Съдилищата трябва да бъдат достъпни за всички, така че хората да могат да заведат дело в съда, без да се притесняват, че може да е твърде скъпо, сложно или че може да им създаде проблеми	91,6%	92,2%

³⁵ Q21. Доколко сте съгласни с тези твърдения:

Q21.1	Всички закони у нас трябва да бъдат в съответствие с международните закони и да спазват правата на човека	91,2%	89,3%
Q21.3	Трябва да уважаваме и да се научим да живеем съвместно и да общуваме с хора от различни култури	88,4%	86,2%
Q21.5	Трябва да има публична и достъпна за всички информация за работата на държавните институции и резултатите от нея	87,9%	90,3%
Q21.4	Важно е да има културно многообразие в обществото	80,5%	76,3%
Q21.8	Уважавам хората, които имат различни религиозни възгледи от моите	80,0%	80,1%
Q21.9	Уважавам хората, които имат различно политическо мнение от моето	78,7%	78,5%
Q21.17	Трябва да можем да работим в екип с други хора и да ги подкрепяме, независимо че може да имаме различни мнения	77,0%	84,2%
Q21.16	Трябва да можем при общуване с хора от различни култури да уважаваме различното мнение, без да влизаме в спор	75,8%	78,6%
Q21.23	Знам какво е пропаганда	74,3%	73,9%
Q21.15	Когато решаваме проблем, трябва да мислим за всички неща, които са част от проблема, преди да решим какво да правим	72,4%	82,7%
Q21.13	Научаването на нова информация е важно, за да оценим собственото си развитие	70,6%	78,2%
Q21.18	Важно е при възникване на спор да може да направим компромис със собственото си мнение или да измислим компромисно решение	68,8%	74,3%
Q21.14	За да работим самостоятелно, трябва да можем сами да опишем и направим план за изпълнение на задачите си	68,2%	79,1%
Q21.20	Разбирам ефекта, който имат медиите върху поведението и преценките на хората	65,7%	68,0%
Q21.7	Търся възможност да общувам и да се срещам с хора с различни ценности, обичаи и поведение	61,7%	60,4%
Q21.11	Мога да се справя с предизвикателствата на живота	52,8%	66,2%
Q21.12	Работя добре и когато обстоятелствата са непредсказуеми	48,8%	60,6%
Q21.19	Разбирам начина, по който медиите избират, преразказват и редактират информацията, преди да я предадат публично	48,6%	52,8%
Q21.21	Осъзнавам, че проявявам предразсъдъци в някои ситуации	46,2%	48,3%
Q21.22	Осъзнавам, че моите преценки са повлияни от това къде съм роден	41,8%	41,5%
Q21.24	Знам как гражданите могат да повлияят на работата на институциите и на решенията, които вземат	33,5%	42,2%
Q21.10	Помагам на организации, занимаващи се със социални проблеми	30,4%	32,9%

Върховенство на закона

Висок е делът на хората от уязвими групи, които смятат, че в България няма равнопоставеност пред закона (68% сред уязвимите групи, 78% в национален мащаб), законите са неясни и неразбираеми за гражданите (55% сред уязвимите групи, 54% средно за страната) и несправедливи като цяло (47% сред уязвимите групи, 49% средно за страната).

Както сред пълнолетното население на страната, така и сред хората от уязвими групи е близо два пъти по-висок делът на тези, които смятат, че българското правителство не действа в рамките на закона в сравнение със споделящите противоположното мнение.³⁶

Съгласни ли сте със следните твърдения	Да		Не	
	Уязвими групи	Пълнолетно население	Уязвими групи	Пълнолетно население
Правата на малцинствата у нас са защитени	61,2%	64,0%	20,6%	17,0%
Законите у нас са справедливи	28,8%	23,2%	47,0%	49,3%
Законите у нас са ясни и разбираеми за гражданите	26,6%	22,8%	55,1%	53,6%
Правителството у нас действа в рамките на закона	22,0%	17,2%	44,4%	46,6%
Съдилищата пречат на правителството да нарушава закона	22,0%	15,1%	39,7%	44,6%
Законите у нас се прилагат еднакво за всички	11,6%	8,4%	68,4%	77,8%

Културно многообразие

Сходни са нагласите, споделени от уязвимите групи, с тези на общото население на страната в отношението им към чужденците и представителите на други култури и етноси. Преобладаващи са положителните нагласи към гражданите на Русия и ЕС. По отношение на други етноси, бежанци и граждани от чужди религии и култури обаче нивата на недоверие са няколко пъти по-високи, отколкото е регистрираното доверие. Все пак, степента на недоверие от страна на уязвимите групи е малко по-ниска, отколкото е средното ниво за страната.³⁷

³⁶ Q26. Съгласни ли сте със следните твърдения (Моля, посочете отговор на всеки ред, като използвате следната скала, където 1 е „Да“ 2 – „Не“ и 3 – „Не мога да преценя“)

³⁷ Q24. В каква степен имате доверие на следните хора?

В каква степен имате доверие на следните хора?	Кумулативен дял на доверие		Кумулативен дял на недоверие	
	Уязвими групи	Общо население	Уязвими групи	Общо население
Граждани на Русия	31,3%	38,4%	18,2%	20,3%
Граждани на европейски държави	28,4%	29,6%	20,9%	24,1%
Представители на други етноси	25,4%	22,2%	34,3%	38,5%
Граждани на САЩ	15,8%	19,7%	27,4%	32,7%
Граждани на държави от Азия	9,4%	9,2%	29,1%	41,9%
Бежанци	7,5%	7,3%	47,9%	56,0%
Граждани на държави от Латинска Америка	6,5%	6,0%	31,2%	41,9%
Граждани на държави от Африка	5,1%	4,4%	31,6%	45,2%
Граждани на държави от Персийския залив, Иран, Ирак и Йемен	4,2%	4,8%	33,5%	47,8%

Институции – доверие, прозрачност, дискриминация

Нагласите сред уязвимите групи относно институциите и организациите в страната не се различават значително от регистрираните в национален мащаб. С най-нисък обществен авторитет са политическите партии (72%), правителството (62%), парламентът (59%) и съдът (44%).

Най-значителни различия в оценката на пълнолетното население на страната и уязвимите групи се наблюдава към полицията (55% доверие сред уязвими групи, 46% в национален мащаб), съда (30% доверие сред уязвими групи, 22% в национален мащаб) и болниците (60% доверие сред уязвими групи, 53% в национален мащаб).

В сравнение с пълнолетното население на страната уязвимите групи по-рядко споделят доверие към НПО сектора (23% доверие и 30% недоверие сред уязвими групи срещу 29,2% доверие и 28,9% недоверие в национален мащаб).³⁸

Q23. В каква степен имате доверие на следните институции/организации?	Кумулативен дял на доверие към организации и институции
--	--

³⁸ Q23. В каква степен имате доверие на следните институции/организации?

	Уязвими групи	Общо населени е
Училища	65,4%	68,4%
Болници	60,3%	52,5%
Полиция	54,9%	45,5%
Висши училища	52,6%	52,0%
Традиционни медии (телевизии, радиа, вестници)	50,2%	47,6%
Местна власт	48,8%	44,1%
Българска православна църква	46,0%	48,3%
Президент	43,3%	43,3%
Армия	36,4%	40,5%
Европейски съюз	34,9%	38,6%
Социални медии	31,6%	38,2%
Банки	31,5%	36,9%
Съд	29,9%	21,9%
Прокуратура	28,0%	20,6%
Правителство	23,7%	17,8%
Българска народна банка	22,8%	32,5%
Неправителствени организации (НПО)	22,5%	29,2%
Висш съдебен съвет	21,4%	18,2%
Народно събрание	18,7%	12,3%
Политически партии	16,7%	15,2%

Публичният рейтинг на институциите и организациите е свързан с обществената оценка на степента на прозрачност на дейността им. За институции и организации с висок обществен авторитет преобладават обществените нагласи, че дейността им е прозрачна. Респективно, дейността на институции и организации с нисък кредит на обществено доверие е възприемана по-често като непрозрачна.

Сравнително сходни са нагласите на уязвимите групи и общото население на страната относно прозрачността на институциите. На фона на средното ниво за България уязвимите групи по-често считат, че е налице прозрачност в дейността на полицията, ВСС, правителството, прокуратурата, Народното събрание.³⁹

Q27. Моля, дайте Вашата оценка на степента на прозрачност на работата на следните институции/организации?	Прозрачност
--	--------------------

³⁹ Q27. Моля, дайте Вашата оценка на степента на прозрачност на работата на следните институции/организации?

	Уязвими групи	Общо население
Училища	54,0%	51,8%
Президент	40,0%	38,1%
Висши училища	39,1%	39,2%
Местна власт	32,9%	27,7%
Традиционни медии (телевизии, радиа, вестници)	31,3%	26,7%
Българска православна църква	29,8%	35,3%
Болници	29,8%	26,9%
Полиция	27,0%	19,3%
Социални медии	25,7%	31,2%
Европейски съюз	25,2%	20,5%
Армия	22,8%	23,4%
Банки	21,9%	19,4%
Неправителствени организации (НПО)	21,0%	22,1%
Висш съдебен съвет	20,0%	12,9%
Правителство	19,5%	12,9%
Българска народна банка	19,2%	19,6%
Прокуратура	18,7%	12,7%
Съд	16,4%	12,6%
Народно събрание	16,4%	10,5%
Политически партии	11,6%	8,0%

Корупция

В сравнение със средното ниво за страната при хората от уязвими групи значително по-често надделява мнението, че корупцията е разпространена във всички институции с обществено влияние. Това мнение се споделя от 49% от респондентите при 38% средно ниво за страната. Високият дял отговори, че корупцията е проникнала във всички обществени институции, оказва влияние върху по-ниския дял респонденти, които посочват конкретни ведомства. Най-осезаема е разликата в нагласите спрямо прокуратурата (15% според хората от уязвими групи, при почти 38% на средно ниво за страната), съда (21% според хората от уязвими групи, при 40% в национален мащаб), полицията (18% сред уязвими групи, при близо 35% в национален мащаб), парламента (20% срещу 36% на средно равнище) и Министерския съвет (27% според уязвимите групи, при 42% на средно равнище).

Като цяло е нисък делът на хората от уязвими групи, които считат, че корупцията е разпространена в НПО сектора – около 7% споделят това мнение, при 8% средно за страната.⁴⁰

Q28. В кои институции с влияние в обществото смятате, че е най-разпространена корупцията?	Уязвими групи	Общо население
Всички институции с влияние в обществото	49,3%	37,5%
Министерства	27,0%	42,3%
Здравеопазване/болници	25,1%	37,2%
Съд	21,4%	40,1%
Народно събрание	20,0%	36,3%
Полиция	18,1%	34,6%
Прокуратура	15,3%	37,8%
Общини	14,9%	27,8%
Неправителствени организации	6,5%	8,2%
Медии	2,8%	13,7%
Българска православна църква	0,9%	4,8%
Няма корупция в нито една от изброените институции/организации	2,8%	1,3%

По отношение на нагласите за гражданско противодействие срещу корупцията най-висок е делът на респондентите сред уязвимите групи, които споделят убеждението, че като обикновени хора нищо не биха могли да направят – 46%. Този дял е сходен с регистрирания за страната – 44%.

Сред хората от уязвими групи е осезаемо по-нисък делът на тези, които декларират намерение да сигнализират за корупция, в случай че станат свидетели на такава (27%, при 36% на средно равнище), да участват в протест (9%, при 18% на средно равнище), да се подпишат в петиция (5%, при 10% на средно равнище), да откажат плащане на подкуп (31%, при 35% в национален мащаб).⁴¹

На въпрос „*Поради какви причини не бихте подали сигнал за корупция?*“ респондентите изтъкват следните доводи:

- Страх от последиците (34%, при 40% на средно равнище);
- Трудно доказуемо (30%, при 29% на средно равнище);
- Усещане за безсилие: Нищо не може да се направи (30%, при 25% на средно равнище);

⁴⁰ Q28. В кои институции с влияние в обществото смятате, че е най-разпространена корупцията?

⁴¹ Q29. Какви действия срещу корупцията бихте извършили лично Вие или бихте подкрепили?

- Нежелание за участие като свидетел: „Не искам да ме призовават/разкарват по институции – полиция, съд, прокуратура“ (25%, при 26% на средно равнище);
- Нагласа, че длъжностните лица също са корумпирани (23%, при 27% на средно равнище).⁴²

Сходен е делът на хората, които споделят, че са ставали свидетели или жертви на корупционни практики – около 20%, при близо 24% на средно равнище за страната.⁴³ Сред уязвимите групи обаче е по-нисък делът на тези, които декларират, че са потърсили помощ – около една пета, докато на национално равнище всеки трети, който е бил свидетел или жертва на корупция, заявява, че е потърсил помощ срещу корупционната практика.⁴⁴

Доверие към медиите

Когато имат нужда от информация за положението в страната, хората от уязвими групи най-често се доверяват на телевизията. Най-висок контраст в степента на доверие между уязвимите групи и общото население е регистриран при вестниците (близо 8% доверие сред уязвимите групи, при средно ниво за страната 23%), радиото (12%, при средно ниво 19%) и социалните медии (20%, при средно ниво 27%).⁴⁵

Q25. На коя медия се доверявате основно, когато имате нужда от информация за положението в страната?	Уязвими групи	Пълнолетно население
Телевизия	71,6%	74,5%
Социални медии	20,0%	26,5%
Онлайн медии	19,5%	21,0%
Радио	11,6%	18,8%
Вестници	7,9%	22,7%
Различни неофициални сайтове	6,5%	8,8%
Блогъри и влогъри	3,3%	4,6%

⁴² Q30. Поради какви причини не бихте подали сигнал за корупция?

⁴³ Q31. Ставали ли сте свидетел или жертва на корупция?

⁴⁴ Q32. Ако сте били свидетели или жертви на корупция, потърсихте ли помощ? (Q32 се задава само сред отговорили с код 1 на Q31)

⁴⁵ Q25. На коя медия се доверявате основно, когато имате нужда от информация за положението в страната?

В сравнение със средното ниво за страната хората от уязвими групи по-често са склонни да се съгласят с твърдението, че медиите в България по принцип разполагат със свобода да критикуват правителствата – 57% срещу 51% в национален мащаб.

Не са еднозначни оценките по какъв начин биха реагирали медиите в случай, че имат информация за висш държавен служител, който е замесен в престъпление. Сред гражданите от уязвими групи е значително по-висок дялът на оптимистите, че медиите у нас биха съобщили истината по случая (43%), докато сред широката общественост този дял е близо 32%.

Хората от уязвимите групи са по-скептично настроени към достоверността на информацията в социалните мрежи, отколкото към тази в традиционните медии. Близо 37% не считат наличната информация в социалните мрежи за достоверна, докато сред общото население този дял е около 31%.⁴⁶

Q26. Съгласни ли сте със следните твърдения	Да		Не	
	Уязвими групи	Пълнолетно население	Уязвими групи	Пълнолетно население
Медиите у нас по принцип са свободни да критикуват правителствата	56,5%	50,5%	27,6%	36,2%
Ако висш държавен служител е замесен в престъпление, медиите у нас ще съобщят истината по случая	43,3%	31,8%	38,1%	48,0%
Информацията в социалните мрежи е по-достоверна, отколкото тази в традиционните медии (телевизия и вестници)	20,9%	27,9%	36,7%	30,8%

Общностен живот

Относно социалните връзки и отношенията с хората от общността/квартала/населеното място, в което живеят, респондентите от уязвими групи декларират най-висока степен на доверие към близкия кръг – семейство (93% доверие сред уязвими групи, 99% средно ниво за страната), приятели (87% доверие

⁴⁶ Q26. Съгласен ли сте със следните твърдения

сред уязвими групи, 90% средно ниво за страната) и роднини (84% сред уязвими групи, 89% средно ниво за страната). Следват здравните работници и лекарите (71% сред уязвимите групи, 67% средно ниво за страната) и учителите (69% сред уязвими групи, 71% средно ниво за страната), а умерена степен на доверие се регистрира по отношение на съседите (58% сред уязвими групи, 61% средно ниво за страната) и колеги (47% сред уязвими групи, 60% средно ниво за страната).

В сравнение с общото население на страната уязвимите групи по-често са склонни да споделят усещане на недоверие към най-близкия кръг в общността им (семейство, приятели, роднини) и най-вече – към колегите на работното място. Сред хората от уязвими групи степента на доверие към колегите на работното място е с около 12 пункта по-ниска. Такава се отчита и по отношение на най-близкия кръг – семейство, роднини (с 6% по-ниска степен на доверие, отколкото е средното ниво за страната), хората от квартала/района/населеното място (с 5% по-ниско от средното за страната), приятелите (с 4% по-ниско) и съседите (с 3% по-ниско).⁴⁷

Сред уязвимите групи е най-силно изразено чувството за принадлежност към:

- населеното място, в което живея в момента (48%, при 50% на средно равнище),
- родината (46%, при 54% на средно равнище),
- населеното място, в което съм роден (34%, при 45% на средно равнище),
- квартала, в който живея (32%, при 31% на средно равнище),
- общността, в която живея – приятели, съседите (31%, при 39% на средно равнище),
- работното място (12%, при 24% на средно равнище).

Прави впечатление, че по отношение на чувството за принадлежност към мястото, на което респондентът живее в момента – независимо дали е населеното място или квартала – са отчетени идентични нагласи с общото население на страната. Значително по-нисък е делът на хората от уязвимите групи, които изпитват усещане за принадлежност към родното място – родина; населено място, в което са родени, към общността от приятели и съседите и най-вече – към мястото, на което работят⁴⁸.

⁴⁷ Q24. В каква степен имате доверие на следните хора?

⁴⁸ Q54. С кое от следните места Ви свързва най-силно чувство за принадлежност?

Като цяло, хората от уязвимите групи по-често, отколкото общото население, са склонни да споделят песимистични възгледи относно състоянието и промяната на квартала, в който живеят през последните години.⁴⁹

Q58. Какво е Вашето цялостно впечатление – как се променя кварталът, в който живеете, през последните няколко години?	Уязвим и групи	Общо население
Към по-добро, става по-добро място за живеене	29,4%	34,6%
Няма промяна	50,5%	49,0%
Към по-лошо, става по-лошо място за живеене	20,1%	16,4%

Уязвимите групи по-рядко декларира участие в инициативи за подобряване на мястото, на което живеят, и по-рядко научават за такъв тип инициативи.⁵⁰

Участвали ли сте в инициативи за подобряване на мястото, на което живеете – квартал, община, град/село?	Уязвими групи	Общо население
Да – на ниво идеи	11,6%	11,6%
Да – на ниво реализация	11,2%	19,8%
Да – с познания и умения за реализация на такива идеи	3,3%	4,9%
Да – с предходен опит	3,3%	3,3%
Не, защото няма смисъл	14,4%	12,7%
Не, не съм чувал за такива инициативи	60,0%	52,8%

Пандемията от коронавирус и гражданското участие

Пандемията от коронавирус оказва по-скоро демотивиращ ефект за участие в граждански инициативи за представителите на уязвимите групи. Сред хората, заявили, че няма промяна в участието им в граждански инициативи (56%), трима от всеки четирима не са участвали в никаква обществена дейност през изминалите 12 месеца.⁵¹

⁴⁹ Q58. Вие лично като гражданин какъв досег имахте с общината в последните 2-3 години?

⁵⁰ Q55. Участвали ли сте в инициативи за подобряване на мястото, на което живеете – квартал, община, град/село?

⁵¹ Q65*Q40: Q65. А Вие лично от началото на пандемията * Q40. През последните 12 месеца участвали ли сте в някоя от следните дейности

А Вие лично от началото на пандемията:	Уязвими групи	Общо населени е
Участвате повече в различни граждански инициативи	0,9%	2,4%
Няма промяна в участието Ви	55,8%	55,5%
Участвате по-малко в различни граждански инициативи	28,8%	22,3%
Не знам/Не мога да преценя	14,4%	19,9%

В сравнение с общото население на страната уязвимите групи по-често смятат, че от началото на пандемията достъпът до институциите на национално ниво се е затруднил.⁵²

Според Вас от началото на пандемията достъпът до институциите на национално ниво:	Уязвими групи	Общо населени е
Се улесни	4,7%	2,2%
Няма промяна	23,3%	31,2%
Се затрудни	53,0%	46,7%
Не знам/Не мога да преценя	19,1%	19,9%

Гражданите от уязвимите групи по-често споделят скептични възгледи относно промяната в отношенията между хората вследствие на пандемията. Най-висок е дялът на тези, които считат, че поради пандемията се е повишил дефицитът на взаимопомощ и сплотеност сред хората, като цяло.⁵³

Според Вас пандемията доведе до това, че хората у нас, като цяло:	Уязвими групи	Общо населени е
Се подкрепят повече/са по-сплотени	14,9%	22,3%
Няма промяна	41,9%	39,2%
Се подкрепят по-малко/са по-малко сплотени	43,3%	38,5%

⁵² Q64. Как бихте оценили отвореността/комуникацията на държавните институции от началото на пандемията до момента

⁵³ Q67. Според Вас пандемията доведе до това, че хората у нас, като цяло:...